

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

712.21
Gellérthegy
"1949"

Idő

Szerző:

Maron Ferenc.

Cím:

Gellérthegy születése. Kis Újság
"Kis Újság" 1949. VII. 17.

A Gellérthegy születése

Írta: Maron Ferenc

Hatalmas fűrőgépek, vaskos, tömör talpazatra nehezedő emelődaruk dolgoznak a Várhegy oldalában. A behemót masinák faragják-gyalulják a sziklakat, mázsányi kődarabok zúzódnak össze, egyre simább lesz a felfelé vezető út: készül a várbeli mozgólépcső alapzata. Ez a mozgólépcső az egykori síkló helyét foglalja majd el; terve már készen áll s nagyrészt már ismertették a nyilvánossággal is. Nemcsak a budai oldal „hegyi” közlekedésében jelent majd látványos és hasznos újítást, hanem egészen átförmálja, „modernizálja” a Várhegy és ezzel együtt a vén Gellérthegy ráncos arculatát is.

Vén Gellérthegy... Ahogy a szemlélődő a mai munkálatok helyén álldogál, egyre nagyobb kíváncsisággal nézegeti a megmozgatott hegyoldalakból előkerülő képet, a vén Gellérthegy „gyomrát”, bozótba és szürkéségbe takart belsejét. S minél mélyebbre hatol a csákány, annál különösebb történeteket mesélnek a kővek a Gellérthegy születéséről.

LÉPJÜNK BE

abba a képzeletbeli sötét folyosóba, amely a Gellérthegy mélyébe vezet. Legbelül, ahová pillanatok alatt érkezünk meg az „időgépen”, azt a lerakódást találjuk, amelyet az őstenger hagyott itt az idők kezdetén. Dolomitnak nevezzük ezt a kőzetet s ez alkotja az öreg Gellérthegy szikláinak legnagyobb részét. A tengert, amely a dolomitokat hagyta itt örökül, Thetis-nek nevezi az őstörténelem. Mintegy 160—180 millió éves ez a dolomitlerakódás, ennyi évre tudja

visszavezetni a Gellérthegy a maga származását.

Lenn a mélyben, a hegy belsejében, a dolomitsziklák árnya alatt különös időkbeli mesél különös történetet a csönd. A Gellérthegy dolomitszikláinak története visszanyúlik a történetelőtti időkbe, azokba a korokba, amelyeknek eseményeit a földközitengeri mítosz, a görög-kiszásiai mitológia népesítette be isten- és emberalakokkal.

A TRIAS IDŐSZAKA EZ.

a Föld történetének középkora. Két tenger vize borítja a mai Európa területét. Az egyik az észak felé húzódó s a mai Németországot előlítő óceán, a másik a mai „teknővé” összezsugorodott, egykori hatalmas Földközi-tenger, az akkori Thetis-tenger. Ennek a tengernek vize hullámzott a mai Magyarország területe felett éppen úgy, mint ahogy ennek a tengernek vize mosta az ősgörög szigetvilág és a kiszásiai földrész partjait is.

Thetis istennő — aki névadója volt ennek a tengernek —, Nereusnak, a vén tengeri bölcsnek egyik leánya volt. Ha lánytestvéreivel, a nereidákkal feltűnt a vizek tetején, hóféhér, meztelen vállán megcsillant a nap s teste ragyogott a végtelen örvények fodrain. Hullámok voltak a nereidák; fehér testük s hajuk göndör, mint a futó víz taraja. Ez a szépséges Thetis istennő — a Thetis-tenger egyik hulláma — mosta tehát a mai Gellérthegy oldalát is. S hogy miképpen jutott Thetis ide Magyarországra, arról elmondja az ősi rege, hogy a kiszásiai Trója városát megostromolni akaró görög katonákat kísérte el, mert a harcban résztvett halandó fia is: Achilles, kiről köztudomású, hogy „nem volt bombabiztos sarka” s ez lett a vesztje... A görög katonák egy csoportjának útja az ősmítosz szerint a mai Közép-Kelet-Európa területén

vezethetett keresztül. Ez az a csoport, amely a rege szerint északnyugat felől, a szárazföld felől akart Trójára törni. Ez a tenger vitte a hátán az argonauták hajóját is a messzi Kolkhis tartományba, amely ma a Szovjetunió egyik gyöngyszeme s ahol az egykori aranygyapjú helyett csodálatos narancsok és citromok függenek a fákon. Ez a tenger hullámzott itt akkor, amikor Orpheus túlénekelt a sziréneket s a Thetis fodrai segítették át a vén Argó hajót Skylla és Kharybdis szirtjein.

NEVEZETES TENGER

tehát az, amelyik a Gellérthegyre hagyta a fenékküledékét, a dolomitokat. Nyitott könyvvé vált a dolomit itt a föld alatt: az évmilliókkal ezelőtt itt élt állatok milliárdnyi tetemének ősi temetője a budai hegy-óriás.

A titkos földalatti folyosókon a Várhegy felé közeledünk s hirtelenül azt látjuk, hogy az egész dolomitréteg oldalát dölt, Szörnyű földrengés rázhatta meg a világot s ekkor húzódtott le először a Thetis-tenger a mai magyar vidékről. Ekkor tette a természet „szárazba” a jólmegiermett csecsemőt, a Gellérthegyét is.

Most úgy kezdett élni ez az Óbuda, mint a szárazra tett hal, míg nem egy napon — úgy 50 millió évvel ezelőtt — le nem süllyedt ez a terület s újra el nem öntötte a tenger. Kavics, mészkő és szarukő az emléke ennek a korszaknak, amelyet a Gellérthegy déli oldalán, a felszínen is láthatunk a Gellértfürdő közelében.

TÍZMILLIÓ ESZTENDŐ

mulva, vagyis negyvenmillió évvel ezelőtt az átalak budai márgának nevezett tengerüledék rakódott le a hegyoldalba. Aztán újra billiónyi állathulla rakódott le az úgynevezett „kiscelli agyagba.” Megtalálható

ebben az agyagban az egysejtű állatok mészvázától a tengeri sün ősmaradványáig minden, amiről tud a tudomány.

Harmáncmillió évvel ezelőtt ismét elvonult a tenger és háborgásában marni kezdte a Gellérthegy oldalát. Hosszú, keskeny „nyelvet” harapott bele a hegybe, ennek a nyelvnek mentén tör fel ma is minden budai melegvízforrás.

Ezután már „rohamléptekkel” alakul ki a Gellérthegy mai történelme. Thetis istennő és leánytestvérei lassan-lassan megszelídültek s könnyük sem sós többé, hanem édes. Megszületett a Duna, a Gellérthegy keleti oldalán. Ez már alig egymillió évnnyire van tőlünk s így nyitott könyvként fekszik előttünk minden mozzanat. A jégkorszak zordságának emlékei fel-feliűnnek ma is a sima sziklakon, sőt valahol mélyen háborítatlanul alussza örök álmát egy-egy mammut is. A viharok hatalmas portómegeket kavartak fel, amelyek lerakódtak s megalkották a Gellérthegy „köpenyét”, a lösz, a felső réteget.

S AZÓTA A CSÖNDES, KÉK DUNA

hullámai símogatják a vén Gellérthegy oldalát, Xanthos, az örvénylő folyók mitológiai istene megtért már az örök nyugalomba s nem kergeti, földet pusztítva s hörögve a sisakrázó Achillest, mint Homeros Iliászában. A holtakat, akiket szörnyű dühében zúgó morajlással vetett ki magából az idők kezdetén, régen elnyelte újra már s az egykor kietlen vízsvitagt helyén fákat talál Budán és mindenütt s ágra repülhet, hogy megpihenjen a kőszá madár.

De a vén Gellérthegy és a Várhegy emlékezik. Öreg már, de mégis vízszamosolyog a Dunára, ha eszébe jutnak a szépséges Thetis hóféhér, meztelen vállai.